Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del

Afgørelse af 11. december 2015

om erstatning som følge af

fredning af

Nordbjerg, Vesterklit og Sønderbjerg på Anholt

FN 2013.1

Fredningsnævnet har den 11. december 2015 truffet afgørelse om fredning af Nordbjerg, Vesterklit og Sønderbjerg på Anholt.

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 40, stk. 1, at fredningsnævnets behandling af en fredningssag afsluttes med, at nævnet træffer afgørelse om, hvorvidt fredningen skal gennemføres samt afgør erstatningsspørgsmål mv., jf. lovens § 39.

Af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1 fremgår det, at fredningsnævnet fastsætter erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det tab, som fredningen påfører dem. Der tilkendes ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse. Det fremgår videre af lovens § 39, stk. 4, at erstatningsbeløb forrentes fra datoen for fredningsnævnet afgørelse, og indtil erstatningen udbetales, med en årlig rente, der svarer til Danmarks Nationalbanks diskonto. Under særlige omstændigheder kan fredningsnævnet fastsætte et andet begyndelsestidspunkt for forrentningen.

Det fremgår yderligere af naturbeskyttelseslovens § 47, stk. 1, at fredningsnævnet kan bestemme, at der skal ydes en ejer eller bruger en passende godtgørelse for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand under fredningssagens behandling.

Fredningsnævnet fastsætter i overensstemmelse med fast praksis erstatningerne med udgangspunkt i takster, der kan reduceres eller bortfalde. Der tilkendes således ikke erstatning for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, § 15 og § 16 eller arealer med fredskovspligt og allerede fredede arealer.

Fredningsnævnet har ved erstatning for stier taget udgangspunkt i en erstatning på 15 kr. pr. meter for eksisterende stier og 60 kr. pr. meter for nye stier.

Fredningsnævnet har ved fastsættelsen af erstatningerne for de enkelte ejendomme taget udgangspunkt i de anførte takster suppleret med fredningsnævnets vurdering af de yderligere erstatningskrav, der er rejst for visse ejendomme med henvisning til særlige ulemper eller tab.

På den baggrund fastsættes erstatningerne som anført i det følgende med angivelse af de, der i fredningsforslagets fortegnelse er anført som lodsejere, suppleret med de ændringer, fredningsnævnet er blevet gjort bekendt med.

Lb.nr. 1 (Jens Christian von der Maase)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 43a og matr.nr. 2a Anholt By, Anholt.

Der er rejst krav om erstatning på 351.540 kr. i relation til den foreslåede stiforbindelse mellem Havnebakken og Vesterklit og videre til Sønderbjerg. Det er anført, at det ikke er korrekt, at stien kun er på 3.859 meter, da det er afstanden i fugleflugtlinje. Sønderbjerg er beliggende 48 meter over havet, og stien vil derfor få et forløb op og ned som følge af niveauforskellen ned til arealet ved Havnebakken. Det vil endvidere bugte frem og tilbage, så det falder naturligt ind i terrænet. Der skal formentlig tillægges 2000 meter, som skal udlægges til en sti, der kan følge naturen, idet der selvsagt ikke må graves i området. Det samlede stianlæg vil herefter være på 5.859 meter, der skal erstattes med 60 kr. pr. meter som ny sti, da der ikke er en sti i dag. Stiens længde og erstatningskravets størrelse skal yderligere øges, hvis stien skal forbindes med stisystemet i Wilhelminelyst. Det er korrekt, at der tidligere er betalt fredningserstatning for retten til at færdes overalt på ejendommen, dog kun på veje og stier i skoven. Men der er ikke ydet erstatning for det beskedne stiforløb, der er i dag, da det ikke var der på tidspunktet for fredningen. Der er reelt ikke tale om et stiforløb og slet ikke et sam-

menhængende stiforløb, men derimod blot spredte trædespor i landskabet. Billedet i fredningsforslaget er derfor misvisende. Hvis der skal etableres et stiforløb fra havnen til Sønderbjerg, skal der etableres et nyt forløb, der skal afpasses naturen, og ikke et stiforløb, der opstår tilfældigt. Det er på den ene side vigtigt, at stiforløbet sker tæt ud mod havet for at minimere brandfaren, men på den anden side også vigtigt, at den ikke er så langt ude, at skrænterne bliver ødelagt. Det har været en væsentlig forudsætning for hans accept af projektet, at der ydes erstatning for nyanlæg af stier. Han vil ellers ikke støtte stiforløbet.

Det er således sammenfattende anført, at han er enig med Norddjurs Kommune i, at der fortsat hersker tvivl om stiens udstrækning og eksakte placering i landskabet, at der mangler en præcisering af, hvilke strækninger der er eksisterende og hvilke, der skal ryddes, og at det bør undersøges nærmere, hvordan den skal ligge i landskabet, og hvor meget beplantning der skal ryddes.

Der er endvidere rejst krav om erstatning på 75.000 kr. for den reduktion i jagtlejen, der vil være en følge af fældning af et område på Sønderbjerg i form af fjernelse af de invasive arter, der har tilgroet arealerne. Der er tale om fjernelse af store arealer med fyr- og birkekrat til skade for vildtet. Anholt Jagtkonsortium har oplyst, at netop dette område er yngleplads for vildtet, hvor de fouragerer og gemmer sig. Han er enig med Norddjurs Kommune i, at der skal laves grundigere undersøgelser af rydningens konsekvenser for det eksisterende dyreliv og den afledte jagtværdi.

Der er yderligere rejst krav om erstatning på 15 mio. kr. for tab af muligheden for hotelbyggeri. Der er ikke tvivl om, at han har haft en berettiget forventning om, at projektet uden en fredning ville kunne realiseres i overensstemmelse med retningslinjerne og placeringen i projektet fra juni 1963 eller til anden anvendelse som sommerhusbebyggelse. Han har dog til hensigt at nedtone projektet, så der kun skal være tale om et badehotel med omkring 35-45 værelser uden golfbane. Den nuværende generelle lovgivning hindrer ikke et sådant nedtonet projekt. Feriestedet Anholt er nok det eneste sted i Danmark, hvor der ikke er et mindre hotel. Han er enig med Norddjurs Kommunes opfattelse af, at en udvidelse af ø-turismen er den eneste måde, Anholt kan overleve på. Hvis man ikke har et sommerhus, er den eneste mulighed camping, og der er derfor brug for et hotel for dem, der ikke kan eller vil campere. Sæsonen ville kunne blive udvidet fra ca. 35 dage til måske syv måneder. Det ville kunne give arbejde til stort set alle arbejdstagere på øen og yderligere medføre, at folk ikke blot får lyst til at bo på hotellet, men også at arbejde på hotellet. Et mindre hotel vil være det eneste, der kan redde Anholt fra ikke at bukke under økonomisk. Han er enig med Norddjurs Kommune i, at det i sig selv må udgøre en værdi, at byggeretten ønskes fjernet.

Der er endelig rejst krav om erstatning, hvis fredningen hindrer, at der kan bygges ikke blot en hytte, men et hus med en størrelse, der svarer til de omkringliggende huse på Nordbjerg, da der i fredningen fra 1972 er en sådan byggeret i lavningen i Nordbjergskrænten.

Naturstyrelsen har indledningsvis anført, at der henvises til styrelsens bemærkninger til budgetoverslaget for erstatningsbeløbet for stier og til Danmarks Naturfredningsforenings opgørelse af fordelingen mellem nye og eksisterende stier. Der gælder dog for ejendommen det helt særlige forhold, at der tidligere er udbetalt fredningserstatning for retten til at færdes overalt på ejendommen, i skoven dog kun på veje og stier. Der er derfor kun grundlag for at tilkende erstatning for nyetablering af sti med ca. 160 m. Der er ikke grundlag for at yde erstatning for jagtforringelse. Arealerne med byggerettigheder er beliggende i landzone, hvor der allerede i medfør af planlovens § 35 ikke må opføres ny bebyggelse. Der er ingen berettiget forventning om en begunstigende forvaltningsakt, som kunne tilsidesætte dette generelle forbud. Der er heller ikke kommuneplanrammer, som kunne begrunde en fravigelse af det generelle forbud. Arealerne er endvidere omfattet af Natura-2000 udpegning, som yderligere er stærkt skærpende for naturhensynet. Det forhold, at en ældre fredning ikke står i vejen

for opførelse af et hotel, kan ikke føre til, at grundejeren stilles bedre i forhold til den øvrige lovgivning, end han ville være uden fredningen. Man kan ikke med henvisning til en fredning påberåbe sig en byggeret, man ellers ikke ville have.

Norddjurs Kommune har anført, at kommunen støtter, at der ydes den størst mulige erstatning. Derfor kommenteres alene erstatningskravets indhold, men ikke kravets størrelse.

Det er om stiforbindelsen nærmere anført, at Norddjurs Kommune er enig i, at der skal ydes erstatning for stiens etablering, og at der er tvivl om stiens udstrækning og eksakte placering i landskabet. Der mangler en præcisering af, hvilke strækninger der er eksisterende, og hvilke strækninger der er nye. Det er anført i fredningsbestemmelserne, at plejemyndigheden i den første plejeplan skal fastlægge det nærmere forløb af trampestien for Havnebakken og frem til den eksisterende nord/sydgående trampesti i Wilhelminelyst. Da stiens længde er afgørende for erstatningen, bør det inden en fredning undersøges nærmere, hvordan den skal ligge i landskabet, og hvor meget beplantning der skal ryddes.

Det er om jagtlejen anført, at det er tvivlsomt, om der kan gives erstatning for nedgang i jagtværdi, når fredningen som udgangspunkt ikke indeholder restriktioner i forhold til jagten. Fredningen foreskriver imidlertid, at de tilgroede arealer og invasive arter på Sønderbjerg skal ryddes. Da der er tale om fjernelse af store arealer med fyr- og birkekrat, foreslås det, at der laves en grundigere undersøgelse af rydningens konsekvenser for det eksisterende dyreliv og den afledte jagtværdi.

Det er om tab af retten til hotelbyggeri anført, at det er et af formålene med fredningen at fjerne muligheden for hotelbyggeri på plateauet mellem matr.nr. 43bd og 43ae Anholt By, Anholt. Det er kommunens opfattelse, at det forhold, at byggeretten, der er en reel mulighed i fredningen, ønskes fjernet, i sig selv må udgøre en værdi. Det er korrekt, at arealet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og er beliggende i et Natura 2000 område, og at byggeriet derfor kræver kommunens dispensation. Det er ligeledes korrekt, at udpegningsgrundlaget er meget restriktivt, og at en umiddelbar vurdering vil være, at der næppe kan opnås dispensation. Det kræver dog en konkret vurdering af et specifikt projekt, og denne ret til en konkret vurdering bør udgøre en værdi. Der kan klages over et afslag på dispensation til byggeriet, og denne klageret bør ligeledes udgøre en værdi for den, der har byggeretten.

Fredningsnævnets bemærkninger

Fredningsnævnet har besigtiget en større del af stiforløbet sammen med Jens Christian von der Maase og Danmarks Naturfredningsforening.

Danmarks Naturfredningsforening har efter besigtigelsen foretaget en opmåling af det samlede stiforløb og har angivet dette til 4.796 meter, hvoraf 494 meter er ny stier, mens 4.302 meter er eksisterende stier.

Det er efter en konkret vurdering af sagens omstændigheder og det ved fredningen fastlagte stiforløb fredningsnævnets opfattelse, at erstatningen ikke kan tage udgangspunkt i en eksakt opdeling i henholdsvis eksisterende og nye stiforløb.

Fredningsnævnet fastsætter herefter en samlet erstatning for stiforløbet på 180.000 kr.

Fredningsnævnet finder ikke, at der er grundlag for at tilkende erstatning for reduktion i jagtleje som følge af fældning af et område på Sønderbjerg i form af fjernelse af invasive arter, der har tilgroet arealerne.

Da fredningen efter sit endelige indhold ikke berører de byggeretter, der er fastslået ved tidligere fredninger, tilkendes der ikke erstatning herfor.

Lb.nr. 2 (Boet efter Jytte Ryefelt, nu Christoffer Harlang)

Erstatningen vedrører matr.nr. 43aæ Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,72 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 3 (Jørgen Rostgaard von der Maase)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 43ar Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,35 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 4 (Tine Nielsen)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 43bø Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,94 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 5 (Norddjurs Kommune)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 43fi, matr.nr. 41r og matr.nr. e Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 1,93 ha, der i forvejen er fredet og er i offentligt eje.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 6 (Kim Steffen-Nielsen, Jette Nielsen og Tine Nielsen)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 5c Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,07 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 7 (Thomas Harrit)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 43as Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,48 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning for arealfredningen.

Der tilkendes 525 kr. i erstatning for 35 meter eksisterende sti.

Lb.nr. 8 (Pia Vibeke Sjelborg)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 43aq Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,59 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning for arealfredningen.

Der tilkendes 390 kr. i erstatning for 26 meter eksisterende sti.

Lb.nr. 9 (Grenå Havn A/S, nu Anholt Havn A/S)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 56a Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 38,27 ha.

Advokat Pernille Aagaard Truelsen har for Anholt Havn A/S rejst krav om erstatning på 4.556.620 kr., der foruden en grundtakst på 56.620 kr. består af 1 mio. kr. (værditab som følge af ekstraordinære omkostninger til ombygning af bygninger i delområde 2 i henhold til lokalplan nr. 158, hvor fredningsnævnet forudgående skal godkende materialevalg mv.), 3 mio. kr. (tab af forventningsværdi som følge af mistet mulighed for at etablere tre fritidshuse i byggefelt D i delområde 3 i henhold til lokalplanen og kommuneplanrammerne for Anholt) og ½ mio. kr. (ulempeerstatning som følge af Norddjurs Kommunes plejeret og begrænsninger i havneselskabernes mulighed for at udnytte arealerne).

Anholt Havn A/S har endvidere anmodet om godtgørelse for sagkyndig bistand.

Det er om arealerne anført, at ejendommen er på 543.901 m2, hvoraf 149.782 m2 er inden for den nye fredning. 130.017 m2 af ejendommen er almindelig natur, skov, herunder 86.060 m2 fredskov, krat, strand og vej. 13.380 m2 af det areal, der vil blive omfattet af fredningen, er hede, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. 7.472 m2 af det areal, der vil blive omfattet af fredningen, er lokalplanlagt i henhold til lokalplan nr. 158. Heraf er 1.131 m2 beskyttet hede.

Ifølge lokalplan nr. 158 har Anholt Havn A/S mulighed for at udvide havnen og etablere såvel et erhvervsområde som et serviceområde. Konkret kan arealerne i det lokalplanlagte delområde 1 an-

vendes til havneområde med op til 350 fortøjningspladser. Delområde 1 er beliggende uden for den nye fredning. Arealerne indenfor delområde 2 kan indeholde bebyggelse for mindre industri, håndværks-, handels- og oplagsvirksomhed samt restauranter og forretninger. I bebyggelsen må der indrettes boliger til ansatte, forpagter og ejer af virksomhederne. Dele af delområde 2 er beliggende indenfor fredningen. Delområde 3 udgik af den endelige lokalplan som følge af, at Naturklagenævnet i 2008 fastslog, at den administrative ændring, hvorved delområde 3 indgik i delområde 2, var i strid med planlovens tilvejebringelsesregler. Delområde 3 var derfor ugyldigt og skulle behandles efter planlovens almindelige landzoneregler. Det var således på grund af processuelle fejl og ikke materielle fejl, at delområde 3 blev erklæret ugyldigt. Der kan på arealerne i delområde 4 ifølge lokalplanen etableres havnekontor, turistkontor, sejlerhus og lignende indenfor byggefelt E. Delområde 4 er beliggende indenfor fredningen. Muligheden for at anvende havnens arealer i overensstemmelse med lokalplanen begrænses med fredningens bestemmelser om forbud med bebyggelse mv. og terrænændringer.

Det er om Anholt Havn A/S anført, at ejendommen blev købt fra Grenaa Havn A/S i august 2010 for 3.699.817 kr. Anholt Havn A/S er et aktieselskab, der er ejet af Grenaa Havn A/S. Norddjurs Kommune ejer aktierne i Grenaa Havn A/S. Havnen driver sin virksomhed i overensstemmelse med havneloven, der bl.a. indeholder de retlige rammer for havnens organisering. Kommunalt ejede havne kan i medfør af lovens § 6, stk. 1, nr. 4 organiseres som aktieselskaber. Et kommunalt ejet havneselskab er ifølge lovens § 10, stk. 1 en erhvervsdrivende virksomhed. Havneloven indeholder endvidere de retlige rammer for havnens økonomi. Ifølge lovens § 10, stk. 2 kan der først udbetales udbytte til kommunen, efter at der er foretaget hensættelse til vedligeholdelse og nyanlæg i havnen. Hvis en havn påbegynder aktiviteter med bl.a. at eje og drive bygninger til brug for havnens brugere efter lovens § 10, stk. 4, er der i lovens § 10, stk. 9 forbud mod, at kommunen giver tilskud til havneaktiviteterne. Tilsvarende gælder for de øvrige aktiviteter efter havnelovens § 10, stk. 4. Som følge af den økonomiske regulering, som gælder for havne, er det således primært havnens brugere, som må bære de økonomiske konsekvenser i forhold til havnens økonomi, og ikke kommunen. Havnens og kommunens økonomier er adskilte, og havnens udgifter skal som udgangspunkt dækkes af brugernes betalinger efter et hvile i sig selv princip.

Østre Landsret har ved dom af 14. marts 2014 fastslået, at arealer ejet af statens ejendomsselskab Freja Ejendomme A/S måtte anses som offentligt ejede arealer i relation til naturbeskyttelseslovens § 39. Konsekvensen var, at der ikke skulle betales erstatning ved fredningen. Landsretten begrundede dommen med, at Freja Ejendomme A/S var et statsejet aktieselskab, hvis formål var at overtage eller erhverve faste ejendomme fra den danske stat og fra selskaber, hvori den danske stat er medejer, med henblik på at professionalisere og effektivisere salg af statens ejendomme. Selskabet var ikke stiftet med henblik på privatisering. Det blev ledet af en bestyrelse, der blev udpeget af finansministeriet, og selskabet var underlagt rigsrevisionen. Selskabet kunne i relation til statslige ejendomme ikke selv bestemme, om det ønskede at overtage en ejendom. Under de omstændigheder og henset til, at naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. punktum omhandler offentligt ejede arealer, fandt landsretten ikke, at selskabet havde en sådan helt særlig stilling, at det ikke var omfattet af bestemmelsen.

Østre Landsret lagde således vægt på, at selskabet ikke var stiftet med henblik på privatisering, at selskabet ikke selv kunne bestemme, om det ønskede at overtage en ejendom, at det var underlagt rigsrevisionen, og at det blev ledet af en bestyrelse, der var udpeget af finansministeriet. Det skal til sammenligning understreges, at Anholt Havn A/S ikke er ejet af Norddjurs Kommune eller er underlagt det kommunale, herunder det økonomiske tilsyn eller er forpligtet til at overholde det kommunale budget- og regnskabssystem. Anholt Havn A/S bestemmer selv, om selskabet vil købe en ejendom. Havnens virksomhed er hovedsagelig finansieret af brugerne og ikke af kommunen. Anholt Havn A/S modtager ikke støtte eller betalinger fra kommunen. Bestyrelsen i Anholt Havn A/S udpe-

ges ikke af kommunen, men af bestyrelsen i Grenaa Havn A/S. Kommunen deltager ikke på generalforsamlinger. Ingen af de udpegede medlemmer i Anholt Havn A/S er medlemmer af byrådet i Norddjurs Kommune. Kommunen har således ingen indflydelse på Anholt Havn A/S. Det er heller ikke kommunen, der skal udrede hovedparten af fredningserstatningen til Anholt Havn A/S. Det skal staten.

Højesterets dom fra 2004 om omdannelse af den selvejende institution Københavns Havn til et statsligt aktieselskab kan ikke anvendes som grundlag for at fastslå, at Anholt Havn A/S ikke skulle være berettiget til fredningserstatning. Der var tale om en statslig havn, hvor staten havde bestemmende indflydelse i den selvejende institution og valgte at omdanne havnen til et aktieselskab samtidig med, at selskabet blev pålagt et stiftertilgodehavende til staten. Højesteret fastslog, at det ikke var i strid med grundlovens § 73. Dommen er meget konkret og er ikke sammenligning med fredningssagen. Der blev foretaget en vurdering af, på hvilket grundlag Københavns Havn retligt blev etableret og drevet, og hvem der havde indflydelse på havnen.

Det er således sammenfattende anført, at naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. punktum om offentligt ejede arealer ikke finder anvendelse i forhold til det krav på fredningserstatning, der rejses af Anholt Havn A/S, og at Anholt Havn A/S derfor skal have fredningserstatning.

Det er om erstatningskravets størrelse anført, at der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1 skal udredes fuldstændig erstatning for fredningsindgrebet svarende til nedgangen i ejendommens værdi i handel og vandel.

Foruden grundtaksterstatningen skal der ydes erstatning for tabet af muligheden for at udnytte ejendommen forstået som værdinedgangen. Konkret indebærer fredningen, at Anholt Havn A/S ikke har mulighed for frit at ombygge bygninger i delområde 2 i lokalplan nr. 158 til brug for f.eks. bolig for ansatte og andre med tilknytning til de virksomheder, som er beliggende på havnens arealer. Ifølge lokalplanen må der i delområde 2 etableres boliger for ansatte, forpagter og ejer af virksomhederne. Det følger imidlertid af fredningsbestemmelserne, at om- og tilbygning af eksisterende lovligt opførte ejendomme skal forelægges fredningsnævnet til godkendelse med hensyn til størrelse, placering, form og farvevalg. Anholt Havn A/S' ekstraomkostninger herved er på ca. 1 mio. kr.

Der skal endvidere ydes erstatning for tab af forventningsværdi som følge af, at ejendommen har en højere værdi, end den aktuelle udnyttelse er udtryk for. Fredningen indebærer, at Anholt Havn A/S på sigt ikke har mulighed for at få godkendt etablering af fritidsboliger, således som der i udkast til lokalplan nr. 158 var lagt op til, og som også den gældende kommuneplan lægger op til. I kommuneplanen er det om rammerne for Anholt oplyst, at målet er, at antallet af overnatningsmuligheder på Anholt øges i form af alternative overnatningsmuligheder. Bestemmelserne i lokalplanen for etablering af fritidsbolig i delområde 3 blev alene ophævet af Naturklagenævnet med henvisning til tilvejebringelsesmangler og med henvisning til, at det er planlovens almindelige landzoneregler, som finder anvendelse for områdets administration. Bestemmelserne må således anses som udtryk for kommunens vilje, også for så vidt angår administration af planlovens landzonebestemmelser, således at kommunen er villig til at give dispensation med henblik på, at der kan opføres fritidsboliger i delområde 3. Anholt Havn A/S har ud fra kommuneplanen for Norddjurs Kommune i sammenhæng med lokalplanen haft en forventning om at kunne etablere fritidsboliger på havnens areal. Erstatningskravet for Anholt Havn A/S' forventningsværdi kan skønsmæssigt opgøres til 3 mio. kr., idet byggefelt nr. D i delområde 3 i den nu ophævede lokalplan er beliggende i det fredede område. Havneselskaberne har således haft en forventning om at kunne opnå kommunens landzonetilladelse til at kunne realisere byggeriet.

Der skal endvidere gives erstatning for ulemper som følge af fredningen. Fredningen vil medføre væsentlig ulempe for Anholt Havn A/S, idet selskaberne dels skal tåle kommunens plejeret på arealerne, dels er begrænset i arealernes anvendelse både for så vidt angår oplag, terrænregulering og beplantning mv. Havneselskabernes ulempeerstatning kan skønsmæssigt opgøres til ½ mio. kr.

Det er om godtgørelsen for omkostninger til sagkyndig bistand anført, at både ejere, brugere og andre i praksis kan tilkendes godtgørelse. Det er ikke et krav, at de, der søger godtgørelse, er blevet tilkendt fredningserstatning. Endvidere er kommuner, myndigheder eller offentligt ejede selskaber ikke afskåret fra at få en sådan godtgørelse.

Det er endelig anført, at det rejste erstatningskrav størrelsesmæssigt kan sammenlignes med prisen ved Grenaa Havn A/S' køb af jord, hvor prisen er på 550 kr. pr. m2. Det ville i forhold til det lokalplanlagte område på 7.472 m2 udgøre en pris på 4.109.600 kr. Anholt Havn A/S købte også de arealer, der nu omfattes af en fredning, af Grenaa Havn A/S for 3.699.817 kr. i 2010.

Naturstyrelsen har anført, at Anholt Havn A/S i det hele ejes af Grenaa Havn A/S, der i sin helhed er ejet af Norddjurs Kommune. Det er derfor naturstyrelsens opfattelse, at arealerne skal betragtes som offentligt ejede, og at der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1 ikke skal tilkendes fredningserstatning. Der kan henvises til Østre Landsrets dom om Freja Ejendomme A/S med bemærkning om, at der ved fredningen på Anholt ikke ses at være grundlag for undtagelsesvis at tilkende erstatning. Der kan endvidere henvises til Højesterets dom om Københavns Havn. Højesteret lagde til grund, at selvom havnen var et selvstændigt retssubjekt med egen formue, nød havnen ikke samme beskyttelse som en privat selvejende institution i relation til spørgsmålet om ekspropriation.

Norddjurs Kommune har anført, at kommunen støtter, at der ydes den størst mulige erstatning. Derfor kommenteres alene erstatningskravets indhold, men ikke dets størrelse.

Det er nærmere anført, at kommunen er enig med Anholt Havn A/S i, at der skal ydes erstatning for de fremhævede forhold. I relation til bemærkningerne om ulempeerstatning som følge af kommunens plejeret bemærkes det dog, at fredningsbestemmelserne er vage i relation til indholdet af fremtidige plejeplaner og plejetiltag på de naturarealer, der ejes af Anholt Havn A/S. Det er derfor kommunens ønske, at et fremtidigt plejesamarbejde skal bygge på frivillige aftaler, og at formuleringen om plejepligt fjernes fra fredningskendelsens indledende bemærkninger (som beskrevet nærmere ved opgørelsen af erstatningskravet fra Norddjurs Kommune nedenfor).

<u>Fredningsnævnets bemærkninger</u>

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, at der ikke tilkendes erstatning for fredning af offentligt ejede arealer (medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse).

Anholt Havn A/S er et aktieselskab, der i det hele er ejet af Grenaa Havn A/S, som igen i det hele er ejet af Norddjurs Kommune.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at der i et sådant tilfælde er tale om offentligt ejede arealer i relation til anvendelsesområdet for naturbeskyttelseslovens § 39, og at Anholt Havn A/S derfor ikke har krav på erstatning i anledning af fredningen.

Da der via Grenaa Havn A/S er tale om en kommunalt ejet virksomhed, tilkendes der ikke i medfør af naturbeskyttelseslovens § 47 godtgørelse for sagkyndig bistand under fredningssagens behandling.

Lb.nr. 10 (Jens Schjøth ApS)

Erstatningen vedrører matr.nr. 56b Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 4,24 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 11 (Grenaa-Anholt Færgefart)

Erstatningen vedrører matr.nr. 56e Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,10 ha, der er i offentligt eje.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 12 (Finn Anders Ottendahl)

Erstatningen vedrører matr.nr. 8c Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 3,24 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 13 (Søren Brochdorff Clausen og Ole Kjeld Sandhøj)

Erstatningen vedrører matr.nr. 11a Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 5,58 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning for arealfredningen.

Der tilkendes 1.230 kr. i erstatning for 82 meter eksisterende sti.

Lb.nr. 14 (Elvira Kirstine Steffensen)

Erstatningen vedrører matr.nr. 9b Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 4,15 ha, der i forvejen er fredet.

Der er rejst krav om erstatning på 280.000 kr. for tab af de fire byggeretter, der ikke er omfattet af strandbeskyttelseslinjen. Hendes ret til at udstykke grunden til brug for sommerhuse er løbende blevet indskrænket fra de 16 byggeretter, der blev fastlagt ved fredningen i 1960, til at hun nu slet ikke ville kunne udstykke. Hun afstod fra erstatning i 1960, og det vil med den nuværende beplantning

være muligt at bygge i overensstemmelse med de gældende fredningsbestemmelser, når sommerhusene ikke vil være synlige fra omgivelserne.

Naturstyrelsen har anført, at arealet er et ubebygget lod af en samlet ejendom og i sin helhed er beliggende i landzone, hvor der i medfør af planlovens § 35 ikke må opføres ny bebyggelse. Der eksisterer ingen berettiget forventning om en begunstigende forvaltningsakt, som kunne tilsidesætte dette generelle forbud. De forventninger om at kunne opføre bebyggelse, som fandtes ved fredningen af Sønderbjerg i 1960, blev fuldt og helt fortrængt ved indførelsen af by- og landzoneloven i 1970, hvor der overalt i landzonen blev gjort endeligt op med uudnyttede bebyggelsesforventninger. Det rejste krav må derfor afvises.

Norddjurs Kommune har anført, at kommunen støtter, at der ydes den størst mulige erstatning. Derfor kommenteres alene erstatningskravets indhold, men ikke dets størrelse.

Det er nærmere anført, at det som beskrevet i bemærkningerne til erstatningskravet for lb.nr. 1 er Norddjurs Kommunes opfattelse, at det forhold, at beskrivelsen af byggeretterne i fredningen fra 1972 ønskes udeladt, må forudsætte at byggeretterne har en værdi. Da en ansøgning om byggeri vil kræve en dispensationssag med en konkret vurdering, bør byggeretten ligeledes have en værdi, hvis den skal fjernes ved fredningen.

Fredningsnævnets bemærkninger

Da fredningen efter sit endelige indhold ikke berører de byggeretter, der er fastslået ved tidligere fredninger, tilkendes der ikke erstatning herfor.

Lb.nr. 15 (Elva og Flemming Madsen)

Erstatningen vedrører matr.nr. 4a Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 4,58 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 16 (Norddjurs Kommune, boet efter Ellinor Karen Johansson, nu Ann-Therese Otto, Nina Vang Jørgensen, Verner Hylby, Tanja Astrid Bryder, Peter Andersen, Elsa Larsen, Svend Paludan-Müller, Anders Rytter, Tine Rytter, Kurt Arend Rasmussen og Kirsten Østergaard, Marie von der Maase Bendtsen, Flemming Pedersen, Marianne Boisen, Poul Anker Boisen, Carsten Birger Brabrand og Helene Hennings, Eigil Nielsen, Frank Svensson, Per Christensen, Ingrid Feldschau Hylby, Jette Hylby, Dorit Marie Sørensen, Ruth Hylby, Søren Hylby, Rasmus Hjort Helmers, Kirsten Ingvartsen, Helene Hennings, Inga Solveig Vandrup, Malene Halkjær Pedersen, Olaf Bojen, Laurits Fokke Møbjerg, Lene Molinier Baasch, Ole Lindqvist og Anna Hjort Helmers)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41ab, del af 41an og matr.nr. 41ap Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 1,06 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 17 (Elsa Larsen)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41ac Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,56 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 18 (Søren Peter Christensen, boet efter Villy Karl Rasmussen ved Thomas Rasmussen, Preben Rasmussen, Morten Viller Rasmussen, Bent Rasmussen, Lis Larsen, Lone Rasmussen, Thomas Rasmussen, Aase Rigmor Rasmussen, Marianne Vels Johansen, Dorit Marie Sørensen og Olaf Bojen)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41y Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,47 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 19 (Niels Christian Friis)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41k Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,98 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 20 (Dorte Nyholm Jensen og Claus Nyholm Petersen)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41z Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,51 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning for arealfredningen.

Der tilkendes 1.350 kr. i erstatning for 90 meter eksisterende sti.

Lb.nr. 21 (Hanne Ib Meedom)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41i Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 1,75 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 22 (Johanne Drachmann og Per Laureng)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41h Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,68 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 23 (Halla Fabricius Møller og Henrik Fabricius Møller)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41b og 41g Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 1,25 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 24 (Jette Hylby, Inge Grønvold Hylby, Ruth Hylby, Søren Hylby og Ole Lindqvist)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41n Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,59 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 25 (Martin Thomle, Nina Cecilie Thomle og Jette Ulla Nyeboe)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41q Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,61 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 26 (Jørgen Groot)

Erstatningen vedrører matr.nr. 46b og del af 47b Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,71 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 27 (Britta Møller Ljung)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 46a Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,45 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 28 (Karen Skovgaard-Petersen og Anders Skovgaard-Petersen)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41c Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,24 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 29 (Bettina Elisabeth Kampmann og Keld Lindegaard Andersen)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41v Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,55 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 30 (Thomas Hagen Stampe)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41u Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,66 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 31 (Ane Thierry)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41al Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,56 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 32 (Inge Merethe Almgren Bendix)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41e Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,55 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 33 (Boet efter Evald Plambech Baasch, nu Lene Molinier Baasch)

Erstatningen vedrører matr.nr. 41l Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,73 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 34 (Inge-Lise Nielsen, Helle Johansson og Sanne Johansson)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 41t Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 0,24 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 35 (Søren Krarup, Marie Krarup Møller og Inger Krarup Brøgger)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 41h Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 1,11 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 36 (Majken Frost, Henrik Krarup Frost, Elisabeth Krarup Jensen og Anders Krarup Frost)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 41ag Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 1,25 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 37 (Sten Krarup, Bodil Fogh og Jesper Krarup)

Erstatningen vedrører del af matr.nr. 41d Anholt By, Anholt.

Det samlede areal er på 1,02 ha, der i forvejen er fredet.

Der tilkendes derfor ikke erstatning.

Lb.nr. 38 (umatrikuleret areal)

Det samlede areal er på 8,85 ha, hvoraf 8,61 ha i forvejen er fredet.

Der tilkendes ikke erstatning.

Erstatningskrav rejst af Norddjurs Kommune

Advokat Pernille Aagaard Truelsen har for Norddjurs Kommune rejst krav om erstatning på 17.790.000 kr. for kommunens udgifter ved fredningen. Kommunen har endvidere anmodet fredningsnævnet om at anbefale Natur- og Miljøklagenævnet, at staten skal afholde 9/10 af den samlede fredningserstatning. Kommunen har yderligere anmodet om godtgørelse for sagkyndig bistand.

Det er om erstatningskravet anført, at det fremgår af fredningsbestemmelserne om naturpleje, at plejemyndigheden gennemfører pleje af de fredede arealer efter den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer med henblik på opnåelse af fredningens formål. Kommunen har ikke en plejepligt i forhold til fredede kommunale arealer i henhold til plejebekendtgørelsen, og en sådan plejepligt fremgår heller ikke af anden regulering. Plejebekendtgørelsen pålægger heller ikke kommunen en plejepligt i forhold til privatejede fredede arealer, men derimod en plejeret hvis ejeren mv. samtykker. Norddjurs Kommune har således hverken efter plejebekendtgørelsen eller fredningsbestemmelsen en plejepligt. Det fremgår imidlertid af fredningsnævnets indledende bemærkninger, at fredningsnævnet finder det nødvendigt, at der i fredningen tillægges kommunen en plejeret og en deraf afledt plejepligt. Det er således uklart, hvad der gælder, men det er tilsyneladende forudsætningsvis anført, at fredningsnævnet mener at have pålagt Norddjurs Kommune en plejepligt i fredningen.

På den anførte baggrund opfordres fredningsnævnet til ved erstatningsopgørelsen at præcisere fredningskendelsen, så der er overensstemmelse mellem fredningsbestemmelsen og de indledende bemærkninger eventuelt således, at de indledende bemærkninger udgår af fredningskendelsen.

Det er om erstatningskravet videre anført, at det ligeledes fremgår af fredningsbestemmelserne om naturpleje, at Norddjurs Kommune skal etablere en trampesti. Kommunen har ikke i medfør af plejebekendtgørelsen en pligt til at udarbejde en plejeplan for fredede kommunale og private områder, men skal først udarbejde en plejeplan hvis kommunen ved egen beslutning vælger at iværksætte plejeforanstaltninger på kommunale og private fredede arealer. I det lys pålægger fredningsbestemmelsen heller ikke kommunen en pligt til at udarbejde en plejeplan og dermed en trampesti. Det fremgår imidlertid af fredningsnævnets indledende bemærkninger, at fredningsnævnet kan tiltræde det foreslåede stiforløb. Det er således uklart, hvad der gælder, men det er tilsyneladende forudsætningsvis anført, at fredningsnævnet mener at have stillet krav om, at der etableres en trampesti. Dette understøttes af fredningsbestemmelserne om offentlighedens adgang, hvorefter der anlægges en trampesti.

På den anførte baggrund opfordres fredningsnævnet til ved erstatningsopgørelsen at præcisere fredningskendelsen, så der er overensstemmelse mellem fredningsbestemmelsen og de indledende bemærkninger eventuelt således, at de indledende bemærkninger udgår af fredningskendelsen. På den måde kan bemærkningerne forstås således, at det er ønskværdigt, at der etableres en sti, men at der konkret ikke udstedes et påbud herom til kommunen.

I det omfang der med fredningen pålægges Norddjurs Kommune en plejepligt og en pligt til at etablere en trampesti, anmoder kommunen om at få tilkendt fredningserstatning for disse påbud i medfør af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 2. Det fremgår af bestemmelsens forarbejder, at der ikke gives offentlige myndigheder fredningserstatning, når de påbudte arbejder er af et mindre omfang eller ville kunne udføres indenfor myndighedens sædvanlige virksomhed. Hvis de påbudte arbejder er af

et større omfang, fremgår det derimod forudsætningsvis, at der skal tilkendes erstatning, hvilket i praksis f.eks. er sket i en sag om asfaltering af en vejstrækning.

Der fremsættes på den anførte baggrund krav om erstatning på i alt 17.790.000 kr.

Kravet er opgjort som 11.295.000 kr. for opfyldelse af plejepligten i relation til fældning, flishugning og transport til Grenaa, 2.995.000 kr. for genpleje i de kommende 10 år, 400.000 kr. for bekæmpelse af invasive træarter i 10 år, 1.500.000 kr. for bekæmpelse af Stjerne Bredribbe, 1.500.000 kr. for servicering af plejegruppe og øget administration i 10 år og 100.000 kr. for etablering af stiforbindelse mellem Havnebakken og Sønderbjerg.

Det er om fordelingen af erstatningspligten anført, at det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 5, at Natur- og Miljøklagenævnet kan fravige hovedreglen i lovens § 49, stk. 3 om, at kommunen skal afholde ¼ af de tilkendte erstatninger. Reglen finder anvendelse, når en fredning er af national betydning eller medfører udgifter, der er større end 2 mio. kr. Fredningsnævnet anmodes på den baggrund om at anbefale Natur- og Miljøklagenævnet, at reglen bringes i anvendelse, således at kommunen alene skal afholde 1/10 af erstatningerne. En sådan fordeling blev oprindeligt indført i relation til fredninger, der var uden særlig interesse for vedkommende by eller amtskommune, og som medførte store udgifter. Norddjurs Kommune og hovedparten af borgerne på Anholt er imod fredningen, der således er uden positiv interesse for den kommune, området er beliggende i. Den er uden lokal interesse og må derfor betegnes som værende af national betydning. Fredninger af afgrænsede naturområder i tilknytning til øer anses efter fast praksis også typisk som værende af national interesse. Som eksempel kan nævnes fredningen af Æbelø med omliggende holme og havområder. Den nationale interesse i fredningen af Anholt understreges også af, at dele af Anholt er internationalt naturbeskyttelsesområde. Det kan fremhæves, at der er tale om Nordeuropas største ørken. Der er forekomster af 250 arter af lav, 750 plantearter, hvoraf mange er sjældne, store populationer at strand-tudse, sjældne insekter og mange sjældne fugle, bl.a. arter af terner og andefugle. Der er usædvanligt næringsfattige vilkår, som begunstiger de lavt- og langsomtvoksende sjældne arter, der findes så mange af på Anholt, mange forskellige naturtyper, der skaber grobund for øens høje biodiversitet, og store sammenhængende naturarealer, der begunstiger migration, formering og spredning af arterne og minimerer rand- og miljøpåvirkningen fra omkringliggende kulturarealer. Der er uforstyrrethed og storslåede landskaber, som tiltrækker øboere og turister igen og igen, når de først har været på øen. Det er fast praksis, at reglen bringes i anvendelse ved fredninger af national betydning, og fredningen vil medføre meget store erstatninger til både grundejere og kommunen. Det er i øvrigt ikke en betingelse for reglens anvendelse, at en fredning udelukkende skal have national betydning. En samtidig lokal interesse kan indgå i skønnet om reglens anvendelse.

Det er om godtgørelsen for omkostninger til sagkyndig bistand anført, at både ejere, brugere og andre i praksis kan tilkendes godtgørelse. Det er ikke et krav, at de, der søger godtgørelse, er blevet tilkendt fredningserstatning. Endvidere er kommuner eller andre myndigheder ikke afskåret fra at få en sådan godtgørelse. Som eksempel kan nævnes Naturklagenævnets afgørelse af 26. marts 2008, hvor Vejdirektoratet blev tilkendt 75.000 kr.

Naturstyrelsen har om erstatningskravet anført, at styrelsen forudsætter og læser fredningsbestemmelserne således, at der ikke med fredningen pålægges Norddjurs Kommune en egentlig plejepligt, men derimod en plejeret. Der er dog muligvis behov for, at fredningsnævnet præciserer dette. Kommunen er plejemyndighed på privatejede fredede arealer og har endvidere til opgave at medvirke til at sikre en god bevaringsstatus i Natura 2000-områderne. Det må forudsættes, at plejeopgaven i det fredede område på Anholt indgår i kommunens sædvanlige samlede prioritering af indsatsen inden for disse myndighedsopgaver. Det er og skal være overladt til myndigheden selv at fastlægge, hvil-

ken pleje der skal udføres, og hvornår arbejdet skal udføres. Da fredningen således efter Naturstyrelsens opfattelse ikke rummer eller skal rumme egentligt påbud til kommunen, der rækker ud over den sædvanlige opgavevaretagelse på myndighedsområdet, er der således ikke grundlag for at yde kommunen erstatning i medfør af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 2. Det bemærkes for fuldstændighedens skyld, at en offentlig myndighed ikke efter bestemmelsen har et retskrav på erstatning som følge af fredningsbestemmelser med påbud.

Det er om fordelingen af erstatningspligten anført, at de nationale interesser i sagen ikke ses at have en sådan helt særlig og tungtvejende karakter, at der er grundlag for at anbefale Natur- og Miljøklagenævnet at fravige den sædvanlige omkostningsfordeling mellem stat og kommune i relation til betaling af fredningserstatningerne.

Det er om godtgørelsen for sagkyndig bistand anført, at Norddjurs Kommune deltager i behandlingen af både fredningssager og sager om dispensation i fredninger, og som sådan må forventes at besidde eller at tilvejebringe den nødvendige sagkundskab inden for kommunens myndighedsområde. Der ses derfor ikke noget grundlag for at tilkende kommunen en godtgørelse for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand.

Fredningsnævnets bemærkninger

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 39, at der ikke tilkendes erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse. Indeholder fredningsbestemmelserne et påbud til en offentlig myndighed, bestemmer fredningsnævnet, om der i den anledning skal ydes erstatning og med hvilket beløb.

Fredningsnævnet har ikke pålagt Norddjurs Kommune nogen anden plejeforpligtelse end den forpligtelse, der påhviler en forvaltningsmyndighed til – på baggrund af myndighedens prioriteringer – at agere på et område, hvor myndigheden er tillagt kompetence. Der tilkendes derfor allerede af den grund ikke nogen erstatning for et sådant påbud.

Da fredningsnævnet ikke i øvrigt finder anledning til at tilkende Norddjurs Kommune erstatning for at skulle anlægge en i en fredning sædvanlig trampesti, tilkendes der således ikke kommunen erstatning som følge af fredningen.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at skulle anbefale Natur- og Miljøklagenævnet en bestemt fordeling af erstatningen mellem stat og kommune i medfør af naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 5 om fredninger af national betydning.

Da der er tale om en offentlig myndighed, tilkendes der ikke i medfør af naturbeskyttelseslovens § 47 godtgørelse for sagkyndig bistand under fredningssagens behandling.

Fredningsnævnet fastsætter herefter følgende erstatning i anledning af fredningen af Nordbjerg, Vesterklit og Sønderbjerg på Anholt:

Lb.nr.	Ejer	Erstatning
1	Jens Christian von der Maase	180.000 kr.
2	Boet efter Jytte Ryefelt, nu Christoffer Harlang	0 kr.
3	Jørgen Rostgaard von der Maase	0 kr.
4	Tine Nielsen	0 kr.
5	Norddjurs Kommune	0 kr.
6	Kim Steffen-Nielsen, Jette Nielsen og Tine Nielsen	0 kr.
7	Thomas Harrit	525 kr.
8	Pia Vibeke Sjelborg	390 kr.
9	Grenå Havn A/S, nu Anholt Havn A/S	0 kr.
10	Jens Schjøth ApS	0 kr.
11	Grenaa-Anholt Færgefart	0 kr.
12	Finn Anders Ottendahl	0 kr.
13	Søren Brochdorff Clausen og Ole Kjeld Sandhøj	1.230 kr.
14	Elvira Kirstine Steffensen	0 kr.
15	Elva og Flemming Madsen	0 kr.
16	Norddjurs Kommune, boet efter Ellinor Karen Johansson, nu Ann-Therese Otto, Nina Vang Jørgensen, Verner Hylby, Tanja Astrid Bryder, Peter Andersen, Elsa Larsen, Svend Paludan-Müller, Anders Rytter, Tine Rytter, Kurt Arend Rasmussen og Kirsten Østergaard, Marie von der Maase Bendtsen, Flemming Pedersen, Marianne Boisen, Poul Anker Boisen, Carsten Birger Brabrand og Helene Hennings, Eigil Nielsen, Frank Svensson, Per Christensen, Ingrid Feldschau Hylby, Jette Hylby, Dorit Marie Sørensen, Ruth Hylby, Søren Hylby, Rasmus Hjort Helmers, Kirsten Ingvartsen, Helene Hennings, Inga Solveig Vandrup, Malene Halkjær Pedersen, Olaf Bojen, Laurits Fokke Møbjerg, Lene Molinier Baasch, Ole Lindqvist og Anna Hjort Helmers	0 kr.
17	Elsa Larsen	0 kr.
18	Søren Peter Christensen, boet efter Villy Karl Rasmussen ved Thomas Rasmussen, Preben Rasmussen, Morten Viller Rasmussen, Bent Rasmus-	
19		

	sen, Lis Larsen, Lone Rasmussen, Thomas Rasmussen, Aase Rigmor Rasmussen, Marianne Vels Johansen, Dorit Marie Sørensen og Olaf Bojen	0 kr.
19	Niels Christian Friis	0 kr.
20	Dorte Nyholm Jensen og Claus Nyholm Petersen	1.350 kr.
21	Hanne Ib Meedom	0 kr.
22	Johanne Drachmann og Per Laureng	0 kr.
23	Halla Fabricius Møller og Henrik Fabricius Møller	0 kr.
24	Jette Hylby, Inge Grønvold Hylby, Ruth Hylby, Søren Hylby og Ole Lindqvist	0 kr.
25	Martin Thomle, Nina Cecilie Thomle og Jette Ulla Nyeboe	0 kr.
26	Jørgen Groot	0 kr.
27	Britta Møller Ljung	0 kr.
28	Karen Skovgaard-Petersen og Anders Skovgaard-Petersen	0 kr.
29	Bettina Elisabeth Kampmann og Keld Lindegaard Andersen	0 kr.
30	Thomas Hagen Stampe	0 kr.
31	Ane Thierry	0 kr.
32	Inge Merethe Almgren Bendix	0 kr.
33	Boet efter Evald Plambech Baasch, nu Lene Molinier Baasch	0 kr.
34	Inge-Lise Nielsen, Helle Johansson og Sanne Johansson	0 kr.
35	Søren Krarup, Marie Krarup Møller og Inger Krarup Brøgger	0 kr.
36	Majken Frost, Henrik Krarup Frost, Elisabeth Krarup Jensen og Anders Krarup Frost	0 kr.
37	Sten Krarup, Bodil Fogh og Jesper Krarup	0 kr.
38		0 kr.
Norddjurs Kommune		0 kr.

Erstatning i alt	183.495 kr.

Erstatningsbeløbene forrentes fra datoen for fredningsnævnet afgørelse, og indtil erstatningen udbetales, med en årlig rente, der svarer til Danmarks Nationalbanks diskonto.

Der ydes ikke godtgørelse for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand under fredningssagens behandling.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er offentligt bekendtgjort.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 er klageberettiget den, der anser sig berettiget til en større erstatning eller godtgørelse, eller en myndighed, der skal udrede en del af erstatningen.

Klage skal indgives til Natur- og Miljøklagenævnet. Det kan ske ved brev til Rentemestervej 8, 2400 København NV eller pr. e-mail til nmkn@nmkn.dk.

Klage kan også indgives ved brug af Natur- og Miljøklagenævnets klageportal, som du finder på www.nmkn.dk eller på www.borger.dk eller www.virk.dk. Klagen sendes gennem Klageportalen til Natur- og Miljøklagenævnet. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Natur- og Miljøklagenævnet i Klageportalen. Det bemærkes, at i Klageportalens trin "Beskrivelse af klagen" skal du vælge "Særlige klagetyper" og derefter "Vælg denne type, hvis din klage vedrører en fredningsafgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 40".

Yderligere oplysninger om klage til Natur- og Miljøklagenævnet findes på www.nmkn.dk.

I fredningsnævnets behandling af sagen har deltaget Martin Møller-Heuer, Jytte Heslop og Nanna de Courcy.

Martin Møller-Heuer